

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen

Karin Kjølbro

Hans Pauli Strøm

Sámal Petur í Grund

Jógvan Sundstein

Edmund Joensen

Jógvan við Keldu

Karin Kjølbro
fyrirverandi løgtingskvinna

Summarskúli til summar dreingir

Vit hava ikki ráð til at sleppa teim ungu uppá fjall, ið stundum ikki tykjast at passa inn í ta skipan, sum fólkaskúlin bjóðar. Í mongum førum fáa tey ikki teir kjansir og teir møguleikar, tey hava uppiborið

Skúlin hevur verið nógv í miðlunum seinastu mánaðirnar. Tað er ikki bert PISA og inklusjón í fólkaskúlanum, vit hoyra um. Rektorin í Hoydølum segði nýliga í viðtali við kringvarpið, at fleiri av næmingunum tørva eyka stuðul, og hann legði aftrat, at tey nærum hvørja viku finna ein nýggjan næming, ið er orðblindur.

Sum tað var nevnt í kringvarpinum, so er greitt, at tað ikki bara gongur sum eftir ánni, at so stórt tal av ungum á hvørjum ári skulu á miðnám, sum eisini er tann politiski viljin í dag. Í lötuni ganga t.d. yvir 700 næmingar í Hoydølum. Fakfólk meta, at 5% av hvørjum árgangi eru orðblind á onkran hátt.

Hóast alt tykist skilagott, sum higartil er komið fram, so skerst ikki burtur, at mong hugsa: Var ikki gjørligt at loysa nakrar av hesum trupulleikum í fólkaskúlanum? Og hvussu er tað, er tú orðblindur, tá tú kemur á miðnám, er tú so ikki eisini orðblindur, tá tú kemur í skúla? Og hvat kostar tað fyri samfelagið, at 50 fólk um árið verða fangað sum orðblind, tá tey koma á miðnámsskúla? Og hvørjar ósigrar hava børn og ungafólk okkara verið fyri í 9 ár, áðrenn trupulleiki teirra var staðfestur?

Okkurt bendir á, at tað var røtt avgerð, tá leiðslan fyri DUGNA seinasta heyst gjørdi av at avtaka 2 ára FHS fyri istaðin at fara undir eitt skúlaár við grundleggjandi skúlafakum. Hetta komst millum annað av, at talið av ungum, ið søkja inn á fráfaringarroynd fólkaskúlans við Áir hevur verið væl hægri enn pláss er fyri, og bíðilistin seinasta ár var ógvuliga langur. Endamálið við fyrireikingarflokkinum er at geva grundleggjandi lesi-skrivi- og rokniðfórleikar og hjálp til at hand-

fara avbjóðingar, so næmingarnir eru førir fyri at halda fram í 9. flokki við Áir.

Eisini er Føroya Handilsskúli farin undir 2 ára FHS (fyrirreiking til HH) sum eina roynd. Møguleiki fyri fráfaringarroynd fólkaskúlans fæst annars eisini á kvøldskúlanum, har ALS saman við kvøldskúlanum í Havn hevur stutt skeið fyri arbeiðsleysum. Hetta verður sagt at rigga væl.

Umsíðir eri eg, har eg ætlaði at byrja, nevniliga við dreingjum, ið ikki trívast í fólkaskúlanum. (Gentur finnast sjálvsagt eisini.) Dreingir sum annaðhvørt skulka ella verða útkoyrdir úr tímanum, og sum hareftir hava lítið gott at minnast um skúlan. Summir eru kanska orðblindir, men langt frá allir. Dagarnir fara við telduspølum til langt út á náttina, og í skúlanum sita teir kanska og hálvsova. Teir finga lítið og onki burturúr skúlanum. Eg kendi nakrar í mínum arbeiðslívi. Og haraftrat ráðaleys foreldur, tá dreingirnir eru farnir úr skúlanum, og summir liggja og sova dagin langan og sita kanska við telduna um náttina.

Fótbóltsflokkurin

Millum annað hesir dreingir hava givið íblástur til fótbóltsflokkin í Tórshavn. Tað er sera áhugaverdur lesnaður at lesa um henda flokk í seinasta skúlablaðnum nr. 2 í ár og um, hvussu hugagóðir næmingarnir eru og leggja sær nær fyri at sleppa í fótbóltsflokkin, og at tað hevur jaligt árin á onnur fak.

Ei heldur eru trupulleikar við at møta til tíðina ella við disiplín.

Dreingir á tromini

Varð so upplýft, tá eg nýliga las um summar-skúlan - nevndur Dreng-

akademiet www.loekkefonden.dk. Eitt tilboð til dreingir, ið eru hugaðir at brúka triggjar vikur av skúlasummarfrítíðini til summar-skúla, ið er ein kostskúli, har dagurin byrjar kl. 7 á morgni og endar kl. 10 á kvøldi, og har alt er skemalagt. Endamálið er at geva teimum eitt eymligt fakligt spark uppeftir, fyri at teir kunnu trívast í skúlanum og kenna seg viðurkendar.

Fyrsta roynd av hesum slagi var gjørd í Danmark við 23 dreingjum summarið 2012. Ursliðið var so einastandandi, at seinasta summar vóru 100 dreingir úr øllum landinum í summar-skúla í 3 vikur. Verkætlanin hevur samantvinnað intensiva fakliga venjing við menning av persónligum lyndi ella muru og við at bøta um dagligar vanar.

Teim bilti ei magn og mót

Niðurstøðan av hesum trimum vikunum er m.a.:

- Áhugin fyri at ganga í skúla er munandi vaksin.
- Dreingirnir hava munandi bøtt sítt fakliga støði í at lesa, at stava og í støddfrøði svarandi til 1-3 ára luttøku í vanliga skúlanum.
- Munandi betri trivnaður
- Sjálvsvirðingin er munandi hækkað hjá teim flestu.
- Sum heild eru sosialu førleikarnir vorðnir betri og
- Deingirnir eru meira sosialir, og hava størri vón um framtíðina.

Nógv annað gott er at siga um hesa verkætlan, ið fær drúgva umrøðu á nevndu heimasíðu. T.d. dæmar teimum, at tað verða sett mörk og at tað fær fylgir, um tað, ið avtalað er, ikki verður hildið. Eftir stendur spurningurin, um fongurin heldur við, tá dreingirnir koma aftur í skúla. Endamálið er sjálvsagt, at tað skal hann, og at teir fara at koma longur á leið í lívinum, fylgja sínum dreytum og fara í læru ella undir miðnám, tá fólkaskúlin er av.

Summarskúli í Føroyum?

Hava vit møguleikar at roynd hetta, um áhugi er fyri tí?

Spell er, at vit framvegis ikki hava fingið ofta umrødda eftirskúlan. Tí so høvdu karmarnir verið har. Hinvegin so er ikki eiðasørt, hóast skúlaheimini kanska stundum verða brúkt til ferðafólk um summarið, sum eisini stórir tørvar er fyri.

Sjálvandi skulu vit ikki renna á leistum, men vit eiga at kanna hesa verkætlan nærri. Tí um tað veruliga

Tey 7 námsfrøðiligu lyndiseyðkennini, ið arbeitt verður við á á summar-skúlanum

- *Sjálvstamarhald*
- *Áhugi (engagement)*
- *Ágrýtni*
- *Sosialt vit og skil*
- *Forvitni*
- *Takksemi*
- *Bjartskygni*

Skemaið í summar-skúlanum

kl.07.00: *uttandura morgunsangur. Sálarlig- og likamlig venjing, síðani bað. Ymisku arbeiðsbólkarnir gera sínar skyldur. Nakrir hjálpa til við morgunmatinum.*

kl. 08.00: *Morgunmatur*

kl. 08.30: *Morgunfundur í borðstovuni*

kl. 09.00: *Faklig undirvísing*

kl. 12.00: *døgurði. Fartelefonirnar handaðar og tiknar inn aftur, áðrenn undirvísingin byrjar aftur.*

kl. 13.00: *kropsvenjingar*

kl. 14.00: *Faklig undirvísing*

kl. 17.00: *Frí og nátturði*

kl. 18.30: *Kvøldfundur og prát um, hvussu dagurin gekk. "Dagsins maður". "Hægst hæddarlop hesa vikuna"," besti vinmaður hesa vikuna" tilnevndir.*

kl. 19.00: *Venjingarcafé*

kl. 20.00: *Skriva logbók og umhugsan*

kl. 20.30: *Fríløta t.d. fótbóltur*

kl. 22.00: *Allir í song*

ber til, at so nógv kann fáast av skafti t.d. frá 1.-21. juli, so eru iva-leyst bæði foreldur og dreingir, ið halda hetta vera sera áhugavert. Hetta kann verða altavgerandi fyri framtíðina hjá summum dreingjum. At sleppa til skips, tá tú ert 14-15 ár er ikki so einfalt longur, og kanska heldur ikki altið so áhugavert hjá ungum í dag, sum tað var fyrr, tá dreingir fóru til skips og ofta komu aftur sum menn.

Skúlin við Áir?

Hann er nýliga gjørdur í stand og hevur 8 kømur. Men her eru so summar-skúlamøguleikar, ið verdir eru at hugsa um. Skúlin liggur passaliga fjarskotin, og tað er ikki nakað, ið freistar av øðrum tilboðum. Skúlaheimini í Klaksvík og Havn eins og Háskúlin kundi

kanska eisini veri eitt boð í hesum høpi.

Okkara framtíð

Vit hava ikki ráð til at sleppa teim ungu uppá fjall, ið stundum ikki tykjast at passa inn í ta skipan, sum fólkaskúlin bjóðar. Í mongum førum fáa tey ikki teir kjansir og teir møguleikar, tey hava uppiborið. Umframt tað, at skúlin kann gerast ein plága, so kann tað vera so mangt annað á leiðini eitt nu í heiminum, sum tey hava at stríðast við. Vit verða at kenna okkara vitjanartíð á hesum øki. Alt gott um tað, at nú verður farið at linka treytirnar fyri at flyta inn fremmand faklærd úr EU til Føroyar, men tað er ikki nóg gott, at so mong av okkara ungu onki hava at fara upp til og í ringasta føri ongatið koma á arbeiðsmarknaðin.

Úr oddagreini skúlablaðsins nr. 2, 2014: Herálvur Jacobsen, formaður Føroya Lærarafelags. Úrslitini í seinastu Pisa-kanningini vísa, at talið á næmingum, sum fakliga klára seg illa ella ónøktandi, er alt ov høgt, meðan talið av úrmælingum er sera lágt, fyri ikki at siga onki.